

Danmarks hembygdsförening

I Danmarks socken nära skogsområdet Lunsen ligger Bergsbrunna. Samhället har präglats av tegelbruket, i drift 1890 till 1984, Norra och Södra gården, affären och järnvägen. När det endast fanns ett tiotal familjer bosatta här stannade alla tåg. Den 31 maj 1969 stannade det sista tåget. Planering pågår för tågstopp igen med ny station. Södra gården är gammal och hette från början Ekeby liksom området. Norra gården ägdes på 1940-talet av familjen Kock (sonen Putte blev TV-kändis). De sålde mark för villabygge. Ända in på 1960-talet fanns det gott om sommarstugor i Bergsbrunna. Anställda på tegelbruket och på Bergsbrunna gård bodde i regel inom samhället. Bergsbrunna gård hade mjölkkor till en bit in på 60-talet och körde ut mjölk efter fast abonnemang. Idag är Bergsbrunna utbyggt, stora tomter är delade. Samhället har blivit en del av Uppsalas förorter, liksom närliggande Vilan, Nántuna och Sävja. Bilden visar mjölkutkörning, där kannorna hängdes på krok vid postlådorna.

Fotografokänd. Text Thonny Wall.

I oktober 1876 arbetade rusthållaren Jan Nilsson i Söderby, Danmarks socken, med dikning för nyodling. Plötsligt blänkte det till av nio vackra hängsmycken i guld. Detta var enligt samtida källor ett av landets viktigaste guldfynd från yngre järnåldern, benämnda brakteater. Eventuellt har föremålen tillverkats i Uppland på 500-talet då fem av dessa har likartade brakteatmotiv som fynd från Ulvsunda. Fyra av brakteatrarna har märkliga svårtolkade motiv. De kan ha haft magisk innebörd då de har tolkats avbildade Oden som omvandlar sig från gud till ett djur. Men även andra tolkningar finns, en shaman som utför kultisk dans alternativt slår en volt. Jan Nilsson fick 126 kronor i hittelön. Kungl. Vitterhets-, Historie- och Antikvitets Akademien köpte fyndet. Nu förvaras det i Historiska museets guldrum. 1990 utförde silversmeden Ralf Ohlsson i Arbrå en replik i förgyllt silver efter avgjutning av originalet (vikt 5,85 gram och diameter 3,94 cm). Idag tillverkas den av Nils Nisbel i Sigtuna. Brakteaten säljs genom Danmarks hembygdsförening. Hela smyckesskatten beskrivs i föreningens årsskrift 1989 och 2005.

Foto Gabriel Hildebrand, Riksantikvarieämbetet (överst) och Ingar Bruce (nederst). Text Ingar Bruce.

I Danmarks socken ligger både Linnés Hammarby och Linnés Sävja. Carl von Linné köpte Hammarby 1758 som sommarbostad till sig och sin familj ”för att komma från stadens stank av kloaker och annor orenlighet”, men också som en framtida trygghet ”åt min änka och faderlösa barn”. Professorsbostaden i Uppsala var tjänstebostad. I samband med 300-årsfirandet av Carl von Linnés födelse (2007) skrev Katarina Ehnmark för Danmarks hembygdsförenings räkning ett bygdespel ”Linnés på Hammarby” som framfördes på gårdsplanen framför bostadshuset, men också i skolor. Spelet framfördes under fyra år. Linnés Sävja inköptes även det 1758. Detta var den plats där Linné drog sig tillbaka. Det var också hit som han for på sin sista resa utanför staden i december 1777. Idag är både Hammarby och Sävja museer och öppet för besökare under sommaren. Carl von Linné föddes 1707 och dog 1778. Hustrun, Sara-Lisa bodde kvar på Hammarby till sin bortgång 1806.

Foto Carina Hult. Text Britt-Louise Pettersson.